

Ewa SMAGA¹

DOTACJE UNIJNE SZANSĄ ROZWOJU LUBELSKICH MIKROPRZEDSIĘBIORSTW

Małe i średnie przedsiębiorstwa, w tym mikroprzedsiębiorstwa ze swoją mobilnością gospodarczo-rynkową, znajomością warunków lokalnych i indywidualnością dostosowań do zmieniających się potrzeb, są najtańszą formą budowania nowych miejsc pracy. W warunkach polskiej gospodarki, gdzie panuje wysokie bezrobocie, jest to nieoceniony kierunek rozwoju, który akceptują wszystkie opcje polityczne i orientacje gospodarcze. W gospodarce rynkowej sukces lub porażka przedsiębiorstwa są w dużej mierze uzależnione od właściwego doboru źródeł finansowania. Bardzo atrakcyjnym rodzajem finansowania mikroprzedsiębiorstw są wszelkiego rodzaju bezzwrotne dofinansowania pozyskane ze środków Unii Europejskiej. Pula środków do wykorzystania w nowym okresie programowania na lata 2007–2013 jest średnio 10 razy większa niż w poprzednim, wyznaczonym na lata 2004–2006.

Słowa kluczowe: mikroprzedsiębiorstwa, dotacje unijne, regionalny program operacyjny, ZPORR

Podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej wymaga posiadania kapitału, który jest potrzebny do finansowania niezbędnego majątku trwałego, determinującego zdolność wytwórczą przedsiębiorstwa. Z czasem wymusza na właścicielach firm dokonywanie wyborów sposobu finansowania inwestycji czy też zdobywanie zasobów finansowych z przeznaczeniem na środki obrotowe. Sposób finansowania działalności przedsiębiorstwa zależy od strategii firmy, struktury finansowej, ryzyka działalności, kosztu danego sposobu finansowania, płynności finansowej, dostępności oraz czasu potrzebnego na pozyskanie kapitału z danego źródła. Podstawowa bowiem umiejętność zarządzania finansami firmy to pokrywanie wydatków nie tylko z funduszy własnych, ale przede wszystkim z funduszy obcych. Unia Europejska wychodzi naprzeciw potrzebom przedsiębiorców, proponując możliwość skorzystania z licznych funduszy unijnych².

Do roku 2013 dostępnych będzie 85 mld euro. Polskie firmy na realizację swoich projektów będą mogły pozyskać nawet 12 mld euro. Dofinansowanie takie jest bardzo korzystne dla przedsiębiorstw, gdyż ma formę bezzwrotnej pomocy finansowej, uzupełnia własne środki finansowe – zazwyczaj jest to refundacja poniesionych kosztów. Przedsiębiorcy mogą ubiegać się o dofinansowanie z funduszy unijnych w ramach programów krajowych, regionalnych oraz realizowanych przez Komisję Europejską. Wybór funduszu jest uzależniony od celu, na jaki przedsiębiorstwa pragną przeznaczyć środki pomocowe.

¹ Mgr inż. Ewa Smaga, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.

² M. Kurowska, *Poprawa konkurencyjności gospodarczej a innowacyjność MŚP*, [w:] *Rynek finansowy. Inspiracje z integracji europejskiej*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008, s. 527.

Unia Europejska stawia na rozwój MŚP ze względu na to, że takich firm jest najwięcej, zatrudniają najwięcej osób i wytwarzają dużą część PKB³.

Nikt nie ma wątpliwości, że bez dotacji unijnych szanse rozwoju firm, zwłaszcza tych rozpoczynających działalność, są mniejsze. Za podstawowe źródło wsparcia inwestycji realizowanych przez przedsiębiorców uznawane są regionalne programy operacyjne. Z doniesień prasowych i komunikatów ogłaszanych podczas spotkań organizowanych przez instytucje rozdzielające unijne pieniądze wynika, że są województwa, w których nie ma już środków na bezpośrednie wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw. Sytuacja taka występuje chociażby w województwie lubuskim. Fundusze dla małych i średnich firm skończyły się również w województwie wielkopolskim i pomorskim. Wszystko wskazuje na to, że do tej grupy dołączy w najbliższym czasie województwo mazowieckie⁴.

Każde województwo, sporządzając własny regionalny program operacyjny i zachowując układ priorytetów, tworzy specyficzny dla siebie drogowy wydatkowania środków pomocowych. Musi przy tym uwzględniać zaktualizowaną diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej na własnym terenie, a także zaktualizowane zapisy pozostałych dokumentów strategicznych. Z tych opracowań wynikają kierunki rozwoju każdego z województw, a co za tym idzie – podział środków pomocowych między priorytety i działania zawarte w regionalnych programach operacyjnych poszczególnych województw⁵.

Z uwagi na ograniczone w stosunku do potrzeb regionu środki finansowe w ramach regionalnego programu operacyjnego nie będą mogły zostać dofinansowane wszystkie inwestycje przyczyniające się do rozwoju województwa, lecz jedynie te, które będą najbardziej zgodne z założeniami programu. Co więcej zgodnie z zasadą dodatkowości środki Unii Europejskiej zaangażowane w realizację Regionalnego Programu Operacyjnego, w tym „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego” na lata 2007-2013 mają stanowić uzupełnienie środków krajowych zarówno publicznych jak i prywatnych, a także środków zaangażowanych w realizację innych programów operacyjnych. Dlatego regionalnego programu operacyjnego nie należy traktować jako jedyne, ale jako jedno z wielu narzędzi przyczyniających się do podniesienia konkurencyjności regionu, wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia zatrudnienia⁶.

„Regionalny program operacyjny województwa lubelskiego” obejmuje okres od 1 stycznia 2007 r. do 31 grudnia 2013 r. Jest jednym z 16 regionalnych programów operacyjnych, których zadaniem jest realizacja „Strategii rozwoju kraju” oraz „Narodowych strategicznych ram odniesienia 2007–2013”, wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie w ramach „Narodowej strategii spójności”, przez co mają się one przyczyniać do wzrostu gospodarczego oraz do zwiększenia zatrudnienia. Pula pieniędzy na regionalne programy operacyjne pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), czyli funduszu utworzonego w celu wyrównania poziomów rozwoju regionów Unii Europejskiej⁷.

³ M. Kwiedorowicz, *Niekonwencjonalne obce źródła finansowania MŚP*, [w:] *Rynek finansowy. Inspiracje z integracji europejskiej*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008, s. 598.

⁴ K. Wąsik, M. Majewski, *Dotacje unijne dla mikroprzedsiębiorstw wciąż dostępne*, „Rzeczpospolita” 18 V 2010.

⁵ A. Szymańska, *Fundusze UE 2007–2013 dla mikro, małych i średnich firm*, Placet, Warszawa 2007, s. 77.

⁶ D. Galus, *Rusza konkurs dla mikroprzedsiębiorstw na pomoc z Unii Europejskiej*, www.gazetaprawna.pl (9 IV 2009).

⁷ *Przedsiębiorczość i innowacje*, www.rpo.lubelskie.pl (18 IV 2009).

Historia „Regionalnego programu operacyjnego województwa lubelskiego” sięga roku 2005, w którym rozpoczęły się prace nad krajowymi dokumentami programowymi na okres 2007–2013. Zgodnie z „Ustawą z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju” regionalne programy operacyjne opracowywały zarządy poszczególnych województw (jako instytucje zarządzające RPO) przy współudziale Ministra Rozwoju Regionalnego (instytucja koordynująca). Ostateczną wersję „Regionalnego programu operacyjnego województwa lubelskiego na lata 2007–2013” Komisja Europejska zatwierdziła 2 października 2007 r. Na tej podstawie Zarząd Województwa Lubelskiego przyjął „Regionalny program operacyjny” w drodze uchwały i ogłosił w wojewódzkim dzienniku urzędowym komunikat o przyjęciu RPO w drodze uchwały Zarządu, o stronie internetowej, na której będzie dostępna treść programu, o terminie realizacji RPO, o zakresie zmian wprowadzonych do projektu RPO oraz o podjęciu przez Komisję decyzji zatwierdzającej „Regionalny program operacyjny”. „Regionalny program operacyjny województwa lubelskiego” obejmuje lata 2007–2013. Ten przedział czasowy określa siedmioletni okres programowania UE, czyli czas przeznaczony na wykorzystanie przygotowanej dla danych państw i regionów puli pieniędzy. Cele „Regionalnego programu operacyjnego województwa lubelskiego” obejmują szybki wzrost gospodarczy regionu i zwiększenie zatrudnienia, unowocześnienie gospodarki, stymulację innowacyjności oraz zwiększenie atrakcyjności Lubelszczyzny jako miejsca do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Środki, jakimi dysponują województwa w ramach regionalnych programów operacyjnych przekraczają 16,5 mld euro. Na realizację wszystkich zadań współfinansowanych z lubelskiego RPO przeznaczono 1 155,9 mln euro. Na oś priorytetową I, w skład której wchodzi najwięcej działań przewidzianych bezpośrednio dla mikroprzedsiębiorstw, przeznaczono 242,73 mln euro. W ramach „Regionalnego programu operacyjnego” podpisano w 2008 r. 176 umów z przedsiębiorcami z Lubelszczyzny. Unijne dotacje otrzymają: 42 nowo powstałe mikroprzedsiębiorstwa, 107 małych i średnich przedsiębiorstw na inwestycje, 17 firm na wzrost konkurencyjności przez doradztwo, cztery instytucje na wsparcie otoczenia biznesu i transferu wiedzy oraz sześć firm na marketing gospodarczy⁸.

Celem osi priorytetowej I „Przedsiębiorczość i innowacje” jest wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw w regionie. Realizacja tej właśnie osi priorytetowej przyczyni się do wzrostu konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw (zwłaszcza sektora MŚP) inwestujących na terenie województwa lubelskiego. Dzięki udzielonemu wsparciu wzrośnie skala wykorzystania nowych technologii i rozwiązań stosowanych w nowoczesnej gospodarce – tak w sferze produkcyjnej, jak i w usługach. Wsparcie w ramach tej osi przyczyni się również do polepszenia stopnia powiązań pomiędzy światem nauki a sektorem przedsiębiorstw, a co za tym idzie – do wykorzystywania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w praktyce. W tej dziedzinie oferowane są:

- dotacje dla inwestycji ulokowanych na terenie województwa lubelskiego; szczególnym wsparciem zostaną objęte nowe przedsięwzięcia innowacyjne oraz przedsięwzięcia związane z produkcją energii ze źródeł odnawialnych oraz z rozwojem produkcji i usług w branżach wysokospecjalistycznych, w tym z rozwojem klastra lotniczego, usług informatycznych, biznesowych czy przemysłów kultury; wsparcie takie otrzymają również mikroprzedsiębiorcy, którzy zrealizują projekt w zakresie turystyki; priorytetowo traktowane są przedsięwzięcia na obszarach atrakcyjnych turystycznie, dotyczące infrastruktury, rozwoju

⁸ B. Majewska, *Wywalczyli unijne dotacje*, „Kurier Lubelski” 20 I 2009.

produktów turystycznych, budowy zintegrowanego systemu marketingu turystycznego z uwzględnieniem turystyki uzdrowiskowej;

- wsparcie badań i prac rozwojowych realizowanych bezpośrednio przez mikroprzedsiębiorców lub zakup wyników badań realizowanych przez jednostki naukowo-badawcze; wyniki prac mają służyć do opracowania nowych lub udoskonalenia istniejących produktów, procesów lub usług;
- dotacje na specjalistyczne doradztwo prowadzące do wzrostu konkurencyjności danego mikroprzedsiębiorstwa, m.in. w zakresie prowadzenia działalności na jednolitym rynku europejskim, opracowania strategii umieszczenia produktu na nowym rynku zbytu, certyfikacji wyrobów i usług oraz w zakresie innowacyjności procesu produkcji.

Do osi priorytetowej I zalicza się kilka działań bezpośrednio skierowanych do mikroprzedsiębiorców, m.in. działanie 1.1 „Dotacje dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw”, działanie 1.2 „Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw”, działanie 1.5 „Dotacje inwestycyjne w dziedzinie turystyki”, działanie 1.6 „Badania i nowoczesne technologie w strategicznych dla regionu dziedzinach” oraz działanie 1.7 „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw przez doradztwo”.

Celem działania 1.1 „Dotacje dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw” jest zwiększenie zdolności inwestycyjnej w początkowym okresie funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw realizujących projekty na terenie województwa lubelskiego. O dofinansowanie w ramach działania „Dotacje dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw” mogą ubiegać się mikrofirmy prowadzące działalność gospodarczą krócej niż dwa lata przed dniem złożenia wniosku⁹. Zdolność mikroprzedsiębiorstw do utrzymania się na rynku to przede wszystkim możliwość szybkiego rozwoju przedsiębiorstwa poprzez realizację inwestycji w krótkim okresie po rozpoczęciu działalności gospodarczej. Realizacja działania przyczyni się do poprawy oferty produktowej i technologicznej przedsiębiorstw. Preferowane w tym działaniu są projekty uwzględniające rozwiązania innowacyjne. Działanie ukierunkowane jest na zwiększenie konkurencyjności nowych mikroprzedsiębiorstw poprzez wyposażenie ich w nowoczesny sprzęt i technologie. Minimalna wartość wsparcia wynosi 15 tys. zł, a maksymalna – 310 tys. zł. Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowanych przekroczy 1 mln zł, maksymalna kwota wsparcia wynosi 500 tys. zł. Aby mikroprzedsiębiorca mógł uzyskać wsparcie z działania 1.1, minimalna wartość jego projektu musi wynieść 21,5 tys. zł, natomiast maksymalna wartość projektu nie może przekroczyć 8 mln zł. Maksymalny udział środków publicznych w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 70%, a mikroprzedsiębiorca powinien zapewnić 30% wkładu własnego. Mikroprzedsiębiorca może przeznaczyć pozyskane środki między innymi:

- na zakup wyposażenia niezbędnego do prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej lub modernizacji środków produkcji w kierunku zwiększenia zdolności inwestycyjnej i innowacyjności przedsiębiorstwa;
- na dywersyfikację produkcji zakładu poprzez jego rozbudowę celem wprowadzenia nowych produktów lub usług;

⁹ T. Wydra, *Dotacje dla mikroprzedsiębiorstw w województwie lubelskim – działanie 1.1 RPO WL*, www.fundusze-unijne.wieszjak.pl.

- na zasadniczą zmianę dotyczącą procesu produkcyjnego istniejącego zakładu, na rozbudowę mikroprzedsiębiorstwa produkcyjnego lub usługowego.

Celem działania 1.2 „Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw” jest poprawa konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw realizujących innowacyjne projekty inwestycyjne na terenie województwa lubelskiego. Wsparcie udzielone w ramach działania pozwala na dokapitalizowanie projektów inwestycyjnych mających na celu wprowadzenie innowacji procesowej, produktowej, organizacyjnej i marketingowej w mikroprzedsiębiorstwach prowadzących działalność gospodarczą dłużej niż dwa lata. W ramach działania 1.2 priorytetowo traktowane są zazwyczaj projekty przyczyniające się do utrzymania lub wzrostu zatrudnienia. Preferowane są również przedsięwzięcia innowacyjne w obszarach wskazanych w „Regionalnej strategii innowacji”. Mikroprzedsiębiorstwa mogą realizować projekty m.in. poprzez:

- zakup wyposażenia niezbędnego do prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej lub modernizacji środków produkcji prowadzące do zwiększenia zdolności inwestycyjnej i innowacyjności przedsiębiorstwa;
- zastosowanie i wykorzystanie technologii informatycznych i komunikacyjnych w procesach zarządzania mikroprzedsiębiorstwem;
- dywersyfikację produkcji zakładu poprzez jego rozbudowę celem wprowadzenia nowych produktów lub usług;
- zasadniczą zmianę dotyczącą procesu produkcyjnego istniejącego zakładu, rozbudowę mikroprzedsiębiorstwa produkcyjnego lub usługowego.

Minimalna wartość wsparcia wynosi 30 tys. zł, a maksymalna wartość wsparcia wynosi 700 tys. zł. Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowanych przekroczy 2 mln zł, maksymalna wartość wsparcia wynosi 1 mln zł. Minimalna wartość projektu mikroprzedsiębiorcy starającego się o dofinansowanie w ramach działania „Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw” wynosi 42,5 tys. zł, natomiast maksymalna wartość projektu nie może przekroczyć 8 mln zł. Maksymalny udział środków publicznych w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 70%, co oznacza, że minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 30%.

Celem działania 1.5 „Dotacje inwestycyjne w dziedzinie turystyki” jest zwiększenie konkurencyjności mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw działających na terenie województwa lubelskiego w sektorze turystyki i rekreacji. Realizacja działania przyczynia się do wzrostu atrakcyjności turystycznej województwa, m.in. poprzez poprawę bazy noclegowej i gastronomicznej, przystosowanie obiektów zabytkowych do celów turystycznych oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej. Zmiany w obszarze turystyki będą stymulowały rozwój nowych mikroprzedsiębiorstw, powstawanie nowych miejsc pracy oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu. Minimalna wartość wsparcia dla mikroprzedsiębiorców wynosi 71 tys. zł., a maksymalna – 1 mln zł. Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowanych przekroczy 4 mln zł. maksymalna kwota wsparcia wynosi 2 mln zł. Aby mikroprzedsiębiorca mógł starać się o dofinansowanie w ramach działania 1.5, wartość jego projektu powinna być wyższa niż 143 tys. zł, lecz nie przekraczać 8 mln zł. Mikroprzedsiębiorca powinien również zapewnić 30% wkładu własnego, tak aby móc otrzymać środki w wysokości 70% wydatków kwalifikowanych projektu. W powyższym działaniu o dofinansowanie oprócz mikroprzedsiębiorstw mogą starać się zarówno małe i średnie, jak i duże przedsiębiorstwa. Preferowane są projekty zlokalizowane na obszarach atrakcyjnych turystycznie wynikających z dokumentów stra-

tegicznych województwa lubelskiego oraz przedsięwzięcia utrzymujące lub tworzące nowe miejsca pracy. Mogą to być na przykład:

- projekty dotyczące opracowania i wdrożenia nowych produktów turystycznych o zasięgu regionalnym oraz rozbudowy istniejących produktów turystycznych; przez produkt turystyczny rozumie się spójną ofertę atrakcji i usług turystycznych, natomiast przez zasięg regionalny rozumie się związek produktu z występowaniem atrakcji lokalnej o oddziaływaniu regionalnym;
- projekty budowy i rozbudowy obiektów noclegowych, z wyłączeniem obiektów agroturystycznych i pokoi wynajmowanych przez rolników oraz miejsc na ustawianie namiotów w prowadzonych przez rolników gospodarstwach rolnych;
- inwestycje w poprawę bazy noclegowo-gastronomicznej poprzez przystosowanie obiektów zabytkowych do celów turystycznych;
- projekty budowy i rozbudowy obiektów i infrastruktury uzdrowiskowej lub obiektów gastronomicznych;
- projekty budowy i rozbudowy infrastruktury rekreacyjno-sportowej, rozumianej jako kompleksowa oferta usług turystycznych (stacje narciarskie, pola golfowe, trasy turystyczne czy aquaparki).

Celem działania 1.6 „Badania i nowoczesne technologie w strategicznych dla regionu dziedzinach” jest wsparcie procesu opracowania i transferu nowoczesnych technologii do mikroprzedsiębiorstw. Realizacja działania przyczynia się do wzmocnienia współpracy między strefą badawczo-rozwojową a gospodarką w strategicznych dla regionu dziedzinach. Niezbędne jest dostarczanie lubelskim przedsiębiorcom jak najszerzego wsparcia, umożliwiającego zdobywanie przez nich nowych, innowacyjnych narzędzi i produktów dla rozwoju ich działalności i pozycji konkurencyjnej na rynku. W ramach działania 1.6 wnioskodawca może otrzymać wsparcie na badania niezbędne do realizacji projektu inwestycyjnego, na który z kolei może otrzymać wsparcie w ramach działań 1.1–1.5. Preferowane są projekty badawcze związane z obszarami wskazanymi w „Regionalnej strategii innowacji”. Minimalna wartość wsparcia wynosi 28 tys. zł, a minimalna wartość projektu to 40 tys. zł. Maksymalna wartość dofinansowania może sięgać aż 280 tys. zł, podczas gdy maksymalna wartość projektu nie może przekroczyć 400 tys. zł. Maksymalny udział środków publicznych w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 70%, zatem również w tym przypadku minimalny wkład własny beneficjenta musi wynieść 30%. Oprócz mikroprzedsiębiorstw na dofinansowanie w ramach działania 1.6 mogą starać się również małe i średnie przedsiębiorstwa. Możliwości przeznaczenia otrzymanych środków obejmują między innymi:

- inwestycje w środki trwałe, tj. w infrastrukturę i urządzenia laboratoryjne, służące do prowadzenia działań badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach (np. własne projekty badawcze);
- wspólne projekty inwestycyjne przedsiębiorców powiązanych kooperacyjnie, polegające na zakupie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych służących do prowadzenia działań badawczo-rozwojowych;
- zakup usług badawczych od jednostek naukowych.

Celem działania 1.7 „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw przez doradztwo” jest wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez ułatwienie dostępu do specjalistycznej pomocy doradczej. Realizacja działania wynika z konieczności podniesienia jakości i efektywności zarządzania poprzez ułatwienie mikroprzedsiębiorstwom dostępu do wy-

sokiej jakości zewnętrznych usług doradczych. Dotyczy to zwłaszcza usług przyczyniających się do unowocześnienia funkcjonowania mikrofirm i ich dostosowania do działalności na terenie Unii Europejskiej. Realizacja działania przyczynia się również do podniesienia jakości i efektywności zarządzania mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa lubelskiego¹⁰. Aby projekt mógł uzyskać minimalne dofinansowanie w wysokości 10 tys. zł z działania „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw przez doradztwo”, jego wartość musi przekraczać 20 tys. zł. Natomiast maksymalna wartość projektu, czyli 500 tys. zł, pozwoli na uzyskanie maksymalnej wartości wsparcia w kwocie 250 tys. zł. Oznacza to, że maksymalny udział środków publicznych w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu dla mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw wynosi 50%, a minimalny wkład własny beneficjenta, czyli mikroprzedsiębiorstwa, małego lub średniego przedsiębiorstwa stanowi również 50%¹¹. Do typów projektów realizowanych w ramach działania 1.7 można zaliczyć:

- doradztwo w zakresie zasad prowadzenia przedsiębiorstwa na terytorium Unii Europejskiej;
- doradztwo w zakresie jakości;
- doradztwo w zakresie innowacji i nowych technologii;
- doradztwo w zakresie wprowadzania przez przedsiębiorcę produktów na nowe rynki zagraniczne;
- doradztwo w zakresie tworzenia sieci kooperacyjnych przedsiębiorstw;
- doradztwo w zakresie łączenia się przedsiębiorstw;
- doradztwo w zakresie pozyskiwania zewnętrznego finansowania na rozwój działalności przedsiębiorstw.

Obecnie chyba najpopularniejszym programem jest działanie 8.1 „Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej” w ramach programu operacyjnego „Innowacyjna gospodarka”. Działanie to przeznaczone jest dla przedsiębiorców, którzy działają na rynku krócej niż rok i chcą realizować projekt polegający na wdrożeniu e-usługi¹². Wartość wydatków kwalifikujących się do objęcia wsparciem w ramach projektu zgłaszanego do dofinansowania w ramach opisywanych działań nie może być niższa niż 20 000 zł. Górnym ograniczeniem jest kwota projektu nie większa niż 1 mln zł. Należy przy tym zaznaczyć, że większość przedsiębiorców decyduje się na znacznie skromniejsze wydatki rzędu 200–500 tys. zł. Opisywane działanie jest bardzo atrakcyjne dla przedsiębiorców, po pierwsze ze względu na wysoki, bo aż osiemdziesięciopięcioprocentowy poziom wsparcia działań podejmowanych w ramach projektu, a po drugie ze względu na znaczne uproszczenie dokumentów wymaganych do złożenia wniosku. Ponadto przedsiębiorstwo nie musi składać formularzy środowiskowych ani odrębnego biznesplanu, a jedynie rozbudowany wniosek aplikacyjny¹³.

Wyżej wymienione działania cieszą się tak dużą popularnością wśród mikroprzedsiębiorców, że uzyskanie dofinansowania jest bardzo trudne. Szansą dla mikrofirm są ewentualne przesunięcia środków z działań, które nie cieszą się tak dużym zainteresowaniem. Poza tym, zgodnie z zapowiedziami, planowana jest nagroda w postaci dodatkowych

¹⁰ www.dofinansuj.pl

¹¹ www.dotacjusz.pl

¹² www.dotacje-dla-firm.pl

¹³ K. Korniejenko, *Możliwości dofinansowania mikroprzedsiębiorstw*, „Gazeta Małych i Średnich Przedsiębiorstw” 18 I 2010.

środków dla województw, które najlepiej poradzą sobie z wydatkowaniem środków pozyskanych z Unii Europejskiej. Nie ma jednak pewności, że dodatkowa pula środków zostanie skierowana do mikroprzedsiębiorców. W zaistniałej sytuacji światłem w tunelu jest często nieznane wśród przedsiębiorców działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, wdrażane w ramach „Programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007–2013”. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ma do rozdysponowania w ramach tego działania tylko w 2010 r. ponad 300 mln euro. Kwota ta wystarczy na wsparcie nawet 4 tys. firm występujących po maksymalny dostępny dla nich poziom dofinansowania.

O dotację w ramach tego instrumentu mogą występować mikroprzedsiębiorcy rozpoczynający lub prowadzący działalność na obszarach wiejskich, tj. w gminach wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miejskich z wyłączeniem miast powyżej 5 tys. mieszkańców. Łączna kwota dotacji przyznana jednemu podmiotowi nie może przekroczyć 300 tys. zł oraz nie może stanowić więcej niż 50 proc. kosztów kwalifikujących się do wsparcia ze środków unijnych. Wysokość pomocy należnej mikroprzedsiębiorcy uzależniona jest także od liczby stworzonych miejsc pracy. I tak w przypadku utworzenia w wyniku realizacji projektu:

- jednego miejsca pracy – przysługuje maksymalnie 100 tys. zł dotacji;
- dwóch miejsc pracy – przysługuje maksymalnie 200 tys. zł dotacji;
- trzech lub więcej miejsc pracy – przysługuje maksymalnie 300 tys. zł dotacji.

Ponadto już wkrótce w ramach „Programu rozwoju obszarów wiejskich” dostępne będą dla beneficjentów wsparcia zaliczki na dofinansowanie, co dodatkowo podniesie atrakcyjność tego źródła pomocy unijnej. Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” dopuszcza wsparcie dla zamkniętego katalogu działalności gospodarczych, w związku z tym przed wystąpieniem o pomoc należy zweryfikować, czy mikroprzedsiębiorstwo prowadzone przez wnioskodawcę kwalifikuje się do wsparcia. Najpoważniejszym ograniczeniem dla potencjalnych wnioskodawców jest konieczność posiadania miejsca zamieszkania w przypadku osób fizycznych, lokalizacji siedziby bądź oddziału przedsiębiorstwa w przypadku osób prawnych oraz lokalizacji nieruchomości, jeśli inwestycja dotyczy nieruchomości, na obszarze wiejskim. Wprowadzona niedawno nowelizacja zasad przyznawania pomocy tworzy czytelny system oceny wniosków z jasno określonymi kryteriami przyznawania pomocy, co powinno wyeliminować jakiekolwiek zarzuty dotyczące uznaniowości przy udzielaniu wsparcia. Pod uwagę brane są: poziom bezrobocia w powiecie, na którego terenie zlokalizowana jest inwestycja, podstawowy dochód podatkowy gminy oraz planowana do utworzenia liczba miejsc pracy. O kolejności przyznawania pomocy decyduwać ma suma punktów przyznanych za każde z powyższych kryteriów. Zważywszy na wielkość budżetu alokowanego na „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz na wyjątkowo jasne kryteria przyznawania pomocy, jest to w tej chwili najbardziej atrakcyjna dla mikroprzedsiębiorstw możliwość pozyskania środków pomocowych.

Innym programem, w ramach którego mikroprzedsiębiorcy mogą starać się o dofinansowanie z Unii Europejskiej, jest ZPORR, czyli „Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego”. ZPORR realizuje zadania pogrupowane według czterech głównych priorytetów, jakimi są: rozbudowa i modernizacja regionalnej infrastruktury, wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach, rozwój lokalny oraz pomoc techniczna¹⁴. Pomoc

¹⁴ M. Burnat-Mikosz, *Pomoc Unii Europejskiej dla przedsiębiorców*, C.H. Beck, Warszawa 2005, s. 15.

w ramach ZPORR skoncentrowana jest na dwunastu obszarach tematycznych mających bezpośredni związek z poprawą konkurencyjności polskich regionów i tworzeniem warunków dla stałego i równomiernego rozwoju kraju.

„Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego” jest jednym z programów operacyjnych, które wchodzi w skład Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Głównym celem ZPORR jest zapewnienie wszystkim regionom w Polsce udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych gospodarki poprzez tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów. Realizacja ZPORR do 2005 r. była maksymalnie zdecentralizowana, tak aby najlepiej zaspokoić potrzeby poszczególnych regionów. Zdecentralizowane podejście miało na celu zwiększenie efektywności wykorzystania inwestowanych środków, a także przygotowanie przeniesienia zarządzania programami regionalnymi na poziom regionalny, co nastąpiło w 2006 r.¹⁵

Końcowymi beneficjentami „Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego” są przede wszystkim małe i średnie przedsiębiorstwa (w tym mikroprzedsiębiorstwa), korzystające z niego za pośrednictwem samorządów jednostek terytorialnych na poziomie województw, powiatów i gmin, stowarzyszeń oraz związków gmin i powiatów, instytucji naukowych, instytucji rynku pracy, agencji rozwoju regionalnego i instytucji wspierania przedsiębiorczości. Do końca 2007 r. ponad 2 700 mikroprzedsiębiorstw otrzymało dotacje inwestycyjne w ramach działania 3.4 „Mikroprzedsiębiorstwa” podlegającego „Zintegrowanemu programowi operacyjnemu rozwoju regionalnego”¹⁶.

Celem działania 3.4 „Mikroprzedsiębiorstwa” jest zwiększenie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw poprzez ułatwienie im dostępu do specjalistycznego doradztwa oraz zwiększenie ich zdolności inwestycyjnej w początkowym okresie funkcjonowania¹⁷. Działanie to jest ukierunkowane na podniesienie jakości i efektywności zarządzania, a także na podniesienie zdolności inwestycyjnej nowopowstałych przedsiębiorstw poprzez ułatwienie im dostępu do wysokiej jakości zewnętrznych usług doradczych, świadczonych przez wyspecjalizowane firmy oraz dokapitalizowanie projektów inwestycyjnych. Ze wsparcia w ramach działania mogą skorzystać podmioty prowadzące mikroprzedsiębiorstwa, które rozpoczęły działalność gospodarczą nie wcześniej niż 36 miesięcy przed dniem złożenia wniosku (decyduje dzień uzyskania wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub wpisu do rejestru przedsiębiorców)¹⁸. Ponadto działanie 3.4 programu ZPORR zostało utworzone z myślą o mikroprzedsiębiorstwach, które:

- zatrudniały średniorocznie poniżej 10 pracowników;
- osiągnęły roczny obrót netto nieprzekraczający równowartości 2 mln euro w złotych lub sumy aktywów ich bilansu sporządzonego na koniec jednego z lat nie przekroczyły równowartości 2 mln euro w złotych.

¹⁵ A. Ryszkiewicz, *Przygotowanie Polski do wykorzystania środków z funduszy strukturalnych*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej. Uwarunkowania i możliwości po 2004 roku*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2004, s. 267.

¹⁶ *ZPORRe zmiany w regionach*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, s. 4.

¹⁷ W. Poczta, *Ekonomiczne skutki warunków integracji Polski z Unią Europejską dla sektora rolnego*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2003, s. 50.

¹⁸ www.zporr.gov.pl

Z pomocy nie mogą skorzystać przedsiębiorstwa, w których inni przedsiębiorcy, których nie obejmuje definicja mikroprzedsiębiorstwa, Skarb Państwa oraz jednostki samorządu terytorialnego posiadają:

- 25% i więcej wkładów, udziałów lub akcji;
- prawa do 25% i więcej udziału w zysku;
- 25% i więcej głosów w zgromadzeniu wspólników albo walnym zgromadzeniu akcjonariuszy¹⁹.

Mikroprzedsiębiorstwa, które rozpoczęły działalność wcześniej niż trzy lata kalendarzowe przed dniem złożenia wniosku aplikacyjnego, będą wspierane w ramach sektorowego programu operacyjnego „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw” (SPO-WKP).

W ramach Działania 3.4 Mikroprzedsiębiorstwa wnioskodawcy mogą uzyskać wsparcie na dwa rodzaje projektów. Pierwszy typ obejmuje specjalistyczne usługi doradcze dla mikroprzedsiębiorstw, drugi typ to dotacje na inwestycje dla mikroprzedsiębiorstw. Specjalistyczne usługi doradcze dla mikroprzedsiębiorstw dotyczą doradztwa wprowadzającego innowacyjność w przedsiębiorstwie, zwiększającego jego konkurencyjność. Może to być np.:

- poszerzanie oferty o nowy produkt;
- opracowywanie strategii umieszczenia produktu na nowym rynku zbytu;
- wprowadzanie na rynek nowego produktu;
- zdobywanie nowej grupy klientów;
- racjonalizacja przepływów finansowych, towarowych, materiałowych i informacyjnych wewnątrz przedsiębiorstwa;
- komputeryzacja, racjonalizacja logistyki sprzedaży towarów i usług;
- poprawa zarządzania wewnątrz firmy.

Specjalistyczne usługi doradcze nie obejmują doradztwa stałego, związanego z codzienną działalnością operacyjną przedsiębiorstwa, takiego jak doradztwo podatkowe, prawne czy marketingowe.

Poziom dofinansowania dla projektu doradczego ze środków publicznych może osiągnąć nawet 5 tys. euro w równoważności w złotych. Z 50% kwalifikującego się do refundacji kosztu 15% stanowi udział środków z budżetu państwa i maksymalnie 35% przypada na udział środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Typ II działania 3.4, tj. dotacje na inwestycje dla mikroprzedsiębiorstw, to dofinansowanie ze środków publicznych wspierające projekty inwestycyjne poprawiające innowacyjność przedsiębiorstwa, związane z unowocześnieniem zarówno jego sposobu działania, jak i oferty handlowej. Może to być:

- nabycie lub wytworzenie środków trwałych ściśle związanych z realizacją projektu, takich jak budowle i budynki oraz ich wyposażenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, w tym w szczególności maszyny i urządzenia, narzędzia, przyrządy i aparatura, wyposażenie biurowe i infrastruktura techniczna;
- rozbudowa lub nabycie przedsiębiorstwa;
- rozszerzenie zakresu działalności gospodarczej,

¹⁹ www.archiwum.parp.gov.pl

- nabycie wartości niematerialnych i prawnych, polegających na uzyskaniu patentu, nabyciu licencji lub nieopatentowanego *know-how*, w tym wdrożenia systemu zarządzania jakością;
- rozpoczęcie w przedsiębiorstwie działań obejmujących dokonywanie zasadniczych zmian produkcji bądź procesu produkcyjnego;
- zmiana wyrobu lub usługi, w tym także zmiana w zakresie sposobu świadczenia usług;
- unowocześnienie wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej firmy;
- nabycie środków transportu drogowego, jeżeli przedsiębiorca nie należy do sektora transportowego;
- nabycie niezabudowanej nieruchomości bezpośrednio związanej z celami projektu objętego wsparciem;
- modernizacja środków produkcji.

Poziom dofinansowania dla projektu inwestycyjnego ze środków publicznych oscyluje w granicach do 50 tys. euro w równowartości w złotych. Nie może być ono wyższe niż określona procentowo część kwalifikowanych kosztów projektu:

- 30% dla podregionów Poznań i Warszawa;
- 40% dla podregionów Kraków, Wrocław i Trójmiasto;
- 50% dla pozostałych podregionów (w tym Lubelszczyzny) + 15% punktów procentowych brutto, w tym:
- 35% przypada na udział środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a pozostała część to udział budżetu państwa.

Projekty obu typów dotyczą takich usług i inwestycji, które przyczynią się do zwiększenia zdolności przetrwania i kontynuacji działania nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw oraz do unowocześniania zarówno ich sposobu funkcjonowania, jak i wyposażenia²⁰. Ponadto dofinansowanie ze środków publicznych wspiera projekty inwestycyjne poprawiające innowacyjność przedsiębiorstwa, związane z unowocześnieniem zarówno jego sposobu działania, jak i oferty handlowej.

Mikroprzedsiębiorca będący beneficjentem pomocy z Unii Europejskiej zobowiązany jest do raportowania i promocji projektu. Raportowanie polega na przekazywaniu wiadomości na temat:

- przebiegu realizacji projektu (informacje dotyczące terminowości wykonania poszczególnych etapów);
- postępu realizacji projektu (stosunek osiągniętych wskaźników do wskaźników określonych w umowie dofinansowania);
- realizacji planu finansowego projektu (stosunek wydatków poniesionych w okresie objętym raportem do środków na realizację projektu wynikających z umowy dofinansowania);
- promocji projektu (opis działań promujących projekt, podjętych w okresie raportowania);
- nieprawidłowości zaistniałych podczas realizacji projektu²¹.

²⁰ www.zporr.garr.pl

²¹ J. Uryga, W. Magielski, I. Bienias, *Środki unijne – klasyfikacja, funkcjonowanie, ewidencja i rozliczanie*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr sp. z o.o., Gdańsk 2007, s. 291.

Każdy mikroprzedsiębiorca po uzyskaniu dofinansowania z Unii Europejskiej powinien również pamiętać o obowiązku informowania, że dany projekt jest współfinansowany ze środków unijnych. Powinność ta spoczywa na projektodawcy, czyli na ostatecznym odbiorcy pomocy²². Informacja może być przekazywana przy pomocy różnych nośników:

- na dokumentach dotyczących projektu;
- na stronie internetowej projektodawcy bądź projektu;
- w materiałach audiowizualnych;
- w certyfikatach;
- w formularzach;
- w artykułach, jeśli projekt jest opisywany w prasie;
- w materiałach konferencyjnych;
- w zaproszeniach, zaświadczeniach;
- w tablicach upamiętniających.

Dotacje unijne dla mikroprzedsiębiorców należy postrzegać jako formę premii za inicjatywę i zdecydowane działanie. Organy udzielające dotacji doskonale zdają sobie sprawę z faktu, że pierwsze dwa lata w funkcjonowaniu mikroprzedsiębiorstwa w dobie gospodarki wolnorynkowej są postrzegane dziś jako walka o przetrwanie, toczona z dnia na dzień z konkurencją. Bariery, jakie napotykają polskie mikroprzedsiębiorstwa na starcie, w tzw. okresie inkubacji, będą stopniowo niwelowane poprzez udzielanie wsparcia na projekty inwestycyjne oraz doradcze, wprowadzające do tych firm innowacyjne rozwiązania produktowe i technologiczne. Bezzwrotne dotacje nie są jednak formą zapomogi i pozyskują je jedynie wnioskodawcy planujący zrealizować projekty o szczególnym znaczeniu. Szczególnie wspierane są przedsięwzięcia w zakresie promocji walorów turystycznych regionów, projekty zakładające badania i rozwój, a także przyczyniające się do ochrony środowiska naturalnego.

Dzięki temu, że mikroprzedsiębiorstwa posiadają znacznie lepsze i skuteczniejsze więzi z rynkiem i finalnym klientem, wysoki wskaźnik mobilności rynkowej, czytelne i proste struktury organizacyjne a także warunki do podejmowania szybkich decyzji rynkowych, uwzględniających kreatywne właściwości popytu, jego mobilność w czasie i przestrzeni, oraz do uwzględniania sił konkurencji rynkowej, polityka rządu w stosunku do nich jest aktywna i otwarta. Wydaje się, że sektor ten może spełniać w gospodarce następujące role:

- przyczyniać się do szybkich zmian w strukturze przemysłowej kraju, wykorzystując możliwości powstające w wyniku restrukturyzacji różnych dziedzin produkcji, projekcji nowych rodzajów usług itp.;
- umacniać własność prywatną środków produkcji poprzez wykorzystywanie różnorodnych okazji powstających w wyniku restrukturyzacji wielkiego przemysłu państwowego, pojawienia się na rynku wolnych maszyn oraz podziału dużych jednostek na samodzielne spółki i inne podmioty;
- wykorzystywać pojawiające się tendencje w zakresie dekoncentracji i demonopolizacji;

²² „Regionalny program operacyjny województwa lubelskiego”, działanie 1.1: „Dotacje dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw”, www.dotacjeue.org.pl.

- aktywnie przejmować wolne zasoby siły roboczej występujące w tych regionach, w których wielkie procesy restrukturyzacyjne prowadzą do masowych zwolnień i zamykania przedsiębiorstw nierentownych;
- tworzyć nowe jednostki z zakresu mikroprzedsiębiorstw, a także małych i średnich przedsiębiorstw z myślą o rozwiniętym systemie kooperacji, podwykonawstwa i outsourcingu, które to kierunki pozwalają na bardziej specjalistyczne, a niekiedy i tańsze organizowanie produkcji finalnej²³.

Można zaryzykować stwierdzenie, że małe i średnie firmy, w tym mikroprzedsiębiorstwa, są najważniejszym segmentem współczesnych gospodarek. Jest to sektor, który w krajach rozwiniętych daje najwięcej miejsc pracy. Jego kondycja przesądza o dynamice całej gospodarki. Wzrost konkurencyjności gospodarczej Unii Europejskiej jest w dużej mierze uzależniony od poprawy warunków funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich firm²⁴.

LITERATURA

- [1] Burnat-Mikosz, M., *Pomoc Unii Europejskiej dla przedsiębiorców*, C.H. Beck, Warszawa 2005
- [2] Galus, D., *Rusza konkurs dla mikroprzedsiębiorstw na pomoc z Unii Europejskiej*, www.gazetaprawna.pl (9 IV 2009)
- [3] Korniejenko, K., *Możliwości dofinansowania mikroprzedsiębiorstw*, „Gazeta Małych i Średnich Przedsiębiorstw” 18 I 2010
- [4] Kurowska, M., *Poprawa konkurencyjności gospodarczej a innowacyjność MŚP*, [w:] *Rynek finansowy. Inspiracje z integracji europejskiej*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008
- [5] Kwiedorowicz, M., *Niekonwencjonalne obce źródła finansowania MŚP*, [w:] *Rynek finansowy. Inspiracje z integracji europejskiej*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008
- [6] Majewska, B., *Wywalczyli unijne dotacje*, „Kurier Lubelski” 20 I 2009
- [7] Pocza, W., *Ekonomiczne skutki warunków integracji Polski z Unią Europejską dla sektora rolnego*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2003
- [8] *Przedsiębiorczość i innowacje*, www.rpo.lubelskie.pl (18 IV 2009)
- [9] „Regionalny program operacyjny województwa lubelskiego”, działanie 1.1: „Dotacje dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw”, www.dotacjeue.org.pl
- [10] Ryszkiewicz, A., *Przygotowanie Polski do wykorzystania środków z funduszy strukturalnych*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej. Uwarunkowania i możliwości po 2004 roku*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2004
- [11] Smaga, M., *Strategia lizbońska – nowy europejski model społeczno-gospodarczy*, [w:] *Model społeczny zintegrowanej Europy. Nowe wyzwania i perspektywy*, red. J. Zarzeczny, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2007

²³ M. Strużycki, *Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] *Zarządzanie małym średnim przedsiębiorstwem, Uwarunkowania europejskie*, red. M. Strużycki, Difin, Warszawa 2002, s. 40.

²⁴ M. Smaga, *Strategia lizbońska – nowy europejski model społeczno-gospodarczy*, [w:] *Model społeczny zintegrowanej Europy. Nowe wyzwania i perspektywy*, red. J. Zarzeczny, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2007, s. 118.

- [12] Strużycki, M., *Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] *Zarządzanie małym średnim przedsiębiorstwem, Uwarunkowania europejskie*, red. M. Strużycki, Difin, Warszawa 2002
- [13] Szymańska, A., *Fundusze UE 2007–2013 dla mikro, małych i średnich firm*, Placet, Warszawa 2007
- [14] Uryga, J.; Magielski, W.; Bienias, I., *Środki unijne – klasyfikacja, funkcjonowanie, ewidencja i rozliczanie*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr sp. z o.o., Gdańsk 2007
- [15] Wąsik, K.; Majewski, M., *Dotacje unijne dla mikroprzedsiębiorstw wciąż dostępne*, „Rzeczpospolita” 18 V 2010
- [16] Wydra, T., *Dotacje dla mikroprzedsiębiorstw w województwie lubelskim – działanie 1.1 RPO WL*, www.fundusze-unijne.wieszjak.pl
- [17] *ZPORRe zmiany w regionach*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008
- [18] www.archiwum.parp.gov.pl
- [19] www.dofinansuj.pl
- [20] www.dotacje-dla-firm.pl
- [21] www.dotacjusz.pl
- [22] www.zporr.garr.pl
- [23] www.zporr.gov.pl

EUROPEAN UNION FUNDS AS A CHANCE OF LUBLIN REGION MICROENTERPRISES DEVELOPMENT

Small and medium firms, including microenterprises with their own economic mobility, market flexibility and domestic conditions knowledge are the cheapest way of creating new work places. Regarding high level of unemployment in polish economy, microenterprises are invaluable progress direction. Past years of polish economy transformation formed extraordinarily atmosphere for small and medium enterprises growth. It is a constant tendency, which government exposes as a long-term spread strategy. During the transformation, microenterprises was often the only solution for people, who were losing their jobs on a mass scale. Financing economic activity in group of polish microenterprises is based on their own funds mostly (over 90%), but in fast changing environment, also the microenterprises' strategy is changeable according to their initial capital needs. There is a wide possibility of financing polish microenterprises and UE funds are just one of them.